

Сучасний педагог має прагнути до самовдосконалення у контексті ідей гуманізації виховання, має знати і вміти використовувати досягнення науки, формувати новітні методики навчання дітей, ефективно працювати з батьками, громадськістю. Запорукою успішної педагогічної діяльності вихователя є його ерудованість, сучасний світогляд, об'єктивна самооцінка, педагогічний такт, високорозвинені професійні якості, психолого-педагогічна освіченість, вміння працювати з дітьми.

Отже, освітньо-професійна підготовка педагогічних кадрів у закладах вищої освіти України передбачає формування майбутнього педагога як людини, якій характерні гуманність, духовність, творчість, та володіє необхідними для роботи в дошкільному закладі професійними знаннями, вміннями і навичками.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні / гол. ред. Н. О. Андрусич ; ред. Н. Ф. Сідаш. К. : Вид-во ДВПП Міннауки України, 1999.

УДК 37.091.64:811.112.2

ПОЯВА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ КОМПЛЕКСІВ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ОСНОВНИХ ДИДАКТИЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ

Н. В. Бейліс

Одними з перших в часи історичних змін та під час реформування освіти зазнають змін навчальні програми й підручники. Відповідно до навчальних програм складають підручники, навчальні посібники та навчально-методичні комплекси з німецької мови як основні дидактичні засоби навчання німецької мови в загальноосвітній школі.

Підручнику відводиться особливе місце, так як він формує лінгвокраїнознавчу та соціокультурну компетенції та моделює систему навчання німецької мови, прийняту авторами. Ця система включає цілі навчання, зміст навчального предмета, особливості процесу формування знань, навичок і вмінь, методи і засоби навчання. Основними засобами, які використовуються у підручнику для реалізації мети і завдань навчання німецької мови, є вправи і завдання [1, с. 240].

Усі заходи, щодо реформування системи освіти на початку 80-х рр. ХХ століття не принесли бажаних змін, але саме вони викристалізувались проблеми навчальної літератури з іноземних мов та стали передумовою для створення підручників нового покоління.

Це розпочалося у 1981 році, прийняттям офіційному рівні впровадження і експериментальну перевірку цілих методичних комплексів, котрі почали з'являтися у шкільній практиці.

Трансформаційні процеси, що відбувались у сфері шкільної іншомовної освіти на початку ХХІ ст. відобразились на перегляді ролі шкільного підручника – він залишається основним, але не єдиним засобом навчання. На цьому етапі з'являються навчально-методичні комплекси – сукупність засобів навчання, що сприяють реалізації вимог чинної навчальної програми. Ці три компоненти (підручник, робочий зошит і програмний педагогічний засіб) у сукупності можна розглядати основними засобами реалізації не тільки цілей і змісту навчання, але й методичних концепцій авторів на новому етапі розвитку вітчизняної шкільної іншомовної освіти [2, с. 162–163].

У 2006 році співробітниками лабораторії навчання іноземних мов Інституту педагогіки АПН України був проведений аналіз чинних підручників з іноземних мов. За

результатами цього аналізу, найсуттєвішими недоліками підручників, які пропонувались до використання в загальноосвітніх навчальних закладах були ті, що в них часто порушувався принцип послідовності у виборі засобів (вправ і завдань), спрямованих на оволодіння видами комунікативної діяльності. Також досить часто спостерігається порушення збалансованості між запропонованими засобами: деколи автори нехтують вправами і завданнями, що забезпечують формування умінь і навичок читання і письма, надаючи значну частину говорінню. Отже, немає цілісної системи вправ і завдань [3, с. 156].

На нашу думку найефективнішою системою підручників або навчальних комплексів з іноземних мов є та система, яка сконструйована одним автором або авторським колективом. Такі серії навчальних комплексів з німецької мови для загальноосвітніх середніх закладів створені авторами Н. Басай; С. Сотниковою та авторськими колективами: М. Сидоренко, О. Палій; Г. Гоголевою, С. Сотниковою; С. Білоусовою, С. Сотниковою, відповідно до цієї тези пройшли апробацію протягом тривалого часу як основний дидактичний засіб навчання німецької мови та підтвердили свою ефективність на засадах єдиної концепції.

У період з 2002 р. по 2010 р. завершено підготовку і друк першої серії комплектів підручників для ЗНЗ з англійської, іспанської, німецької, французької мов, сконструйованих відповідно до змісту нових державних стандартів, нового навчального плану та нової навчальної програми [2, с. 163].

Пріоритетними характеристиками шкільних підручників цього періоду можна вважати побудову їх змісту на засадах:

- комунікативно-діяльнісного підходу, який слугує психолінгвістичним підґрунтям для успішного навчання іноземних мов відповідно до сучасних потреб суспільства;
- особистісно орієнтованого підходу як дидактико-психологічної парадигми іншомовної освіти;
- компетентнісного підходу як засобу досягнення рівня освіти нової якості;
- активного залучення автентичних соціокультурних матеріалів для навчання іншомовного спілкування.

Характерною рисою цих підручників є орієнтованість на особливості соціокультурних реалій країн, мова яких вивчається [2, с. 163].

У комплексі з підручниками з німецької мови використовуються робочі зошити і програмні педагогічні засоби з метою організації самостійної роботи, диференціації навчальних дій учнів і урізноманітнення контролю їхніх навчальних досягнень.

На наше глибоке переконання, значною перешкодою оволодіння учнями німецькою мовою стає те, що МОН України затвердивши навчальні комплекси з іноземних мов не передбачає виділення коштів на створення і друк робочих зошитів, чим, на жаль, повною мірою не задовольняє потреби школярів у навчальних засобах, оскільки вони є невід'ємними компонентами навчального комплексу, що певною мірою порушує принцип цілісності системи засобів навчання. Така ситуація спонукає батьків самостійно купувати робочі зошити, в той час як рекомендовані для навчання підручники розповсюджуються учням безкоштовно.

Отже, сьогодні уже недостатньо розглядати підручник німецької мови тільки як засіб навчання – хоч ця функція була і є визначальною. Підручник сучасної школи має розширити свою направленість. Пропонуючи учням цілий комплекс знань, вмінь і навичок у різних видах мовленнєвої діяльності, він повинен надавати їм достатні знання не тільки про мову, а і про звичаї, традиції, про історію німецькомовних країн.

Література

1. Булгакова В. «Історіографічний аспект дослідження змісту підручників з іноземної мови для учнів 5–7-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (1946–1960 роки)». *Проблеми підготовки сучасного вчителя : збірник наукових праць Уманського державного*

педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол. : Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін.]. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2014. Випуск 10. Частина 3. 250 с.

2. Редько В. Г. Конструювання змісту шкільних підручників з іноземних мов: теорія і практика: монографія. К. : Педагогічна думка, 2017. 628 с.

3. Тимчук К. М. «Ретроспектива поглядів на структуру та підходи до побудови підручників з іноземних мов другої половини ХХ – початку ХХІ століття». *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. Житомир, 2012. Випуск 65. 261 с.

УДК 37.018.51

ОПОРНА ШКОЛА В СИСТЕМІ ОСВІТНЬОГО ОКРУГУ

О. В. Бузурна

З перетворенням України на самостійну державу набуло нового змісту розуміння того, що «майбутнє належить тим країнам, які мають найбільш ефективну школу, здатні створити інтелектуальний потенціал як важливу об'єктивну основу для розвитку здібностей більшості громадян та забезпечення їх благополуччя» [4].

Очевидним є те, що успіхи чи невдачі ринкових реформ в економіці України багато в чому залежатимуть від людей, які здійснюватимуть ці перетворення й керуватимуть цим процесом. Відчутна нестача кваліфікованих кадрів – явище, пов'язане не тільки з неадекватною підготовкою фахівців, а й з низьким рівнем професійної підготовки випускників старшої школи. Саме освітні округи мають можливість виправити становище, у якому опинилася система освіти, як на місцевому, так і на регіональному, загальнодержавному рівні [3].

Свою роботу освітні округи почали в окремих регіонах України з 2007 року. Головною метою створення таких округів є формування єдиного освітнього простору в межах адміністративно-територіальної одиниці та належних умов для забезпечення навчально-виховного процесу, реалізації допрофільної підготовки і профільного навчання, розвитку творчих здібностей, нахилів, обдарувань дітей, впровадження сучасних освітніх технологій. Усе це загалом спрямовано на формування високого інтелектуального потенціалу, що сприятиме соціально-економічному розвитку територій.

Вивчення нормативно-правової бази показало, що функціонування освітніх округів з серпня 2010 року унормовано статтею 9 Закону України «Про загальну середню освіту» [1]. Крім цього, постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 777 затверджено «Положення про освітній округ» [2].

Аналіз науково-педагогічних досліджень з вищезначеної проблеми В. Боброва, Р. Гавриша, М. Дарманського, М. Євтуха, І. Осадчого, Г. Цветкова дозволило визначити чотири історичних етапи розвитку освітніх округів. Так, першооснови їх організації були закладені в період з 1801 по 1825 рр. на Лівобережній Україні. Створення освітніх округів у цей історичний період було пов'язане з перспективою розвитку загальноосвітніх закладів, у тому числі шкіл, гімназій, ліцеїв, колегіумів.

Другий етап діяльності освітніх округів пов'язаний з інтенсивним розвитком національної освіти на теренах сучасної України, де існували Київський, Харківський, Одеський та Віленський навчальні округи. Ця педагогічна структура була тією інституцією, яка визначала шляхи розвитку освіти, формувала підвалини для її становлення, починаючи з 1825 і до 1835 рр. У цей період провідниками державної політики в галузі освіти виступають університети, при цьому важливого значення набуває система управлінських зв'язків училищних комітетів, які існували при кожному університеті.